

Jordvern og beredskap

Frank Madsøy

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

04.12.2019

Målstrukturen i landbruks- og matpolitikken.

Samme overordnede mål i 2 stortingsmeldinger nr. 9 (2011/12) og 11 (2016/17)

- Matsikkerhet og beredskap: a) produsere den maten folk etterspør b) sikre forbrukerne trygg mat c) god dyre- og plantehelse, god dyrevelferd
- Landbruk over "hele landet"
- Økt verdiskaping: Konkurransen, konkurransekraft og lønnsomhet, innovasjon, nye produkter og markeder
- Bærekraftig landbruk: a) jordvern/vern om ressurser b) kulturlandskap c) miljøvern og forurensning d) klima – redusere utslipp, men – alt landbruk starter med opptak av CO₂

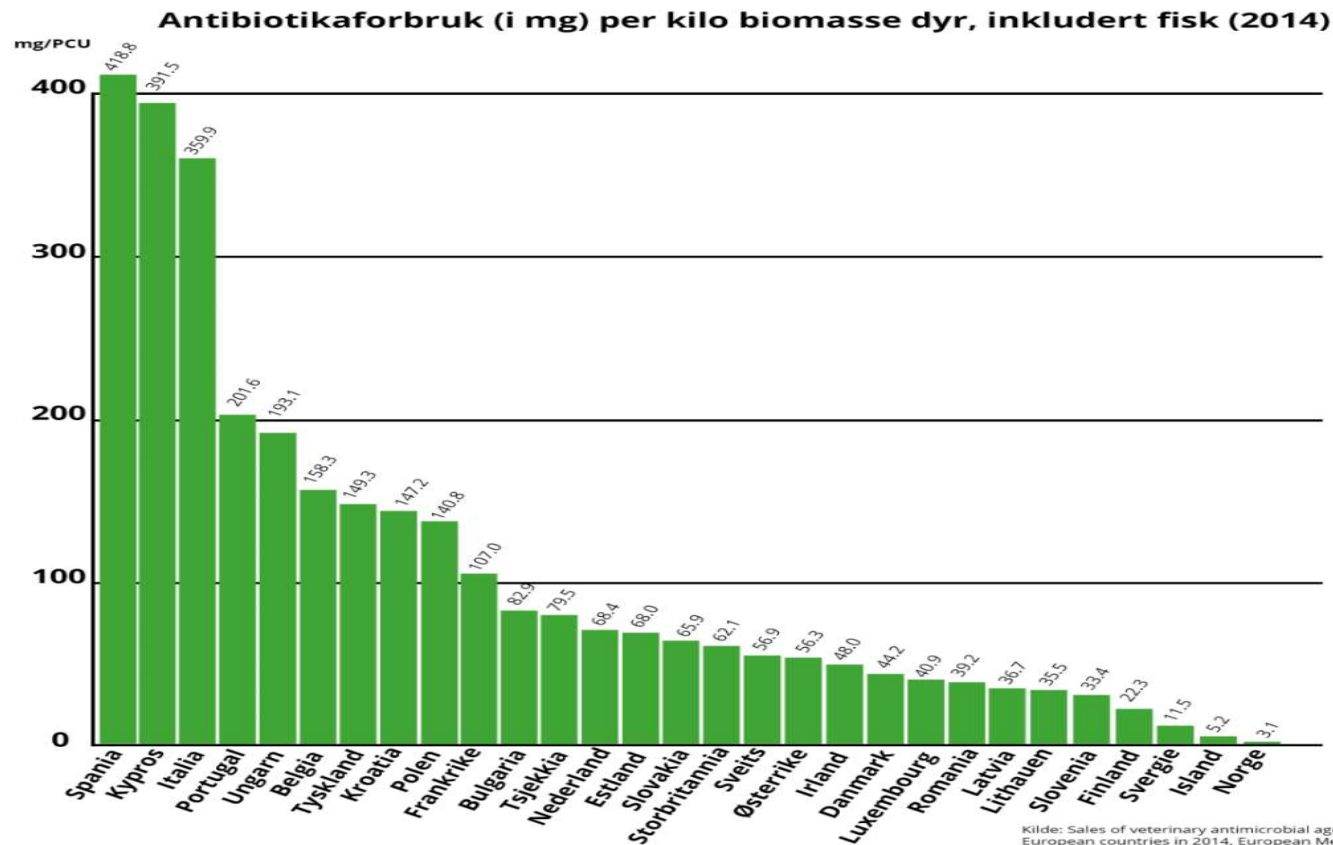
Matsikkerhet og bærekraft

- Matsikkerhet er grunnleggende for stabilitet i samfunnet.
- Matsikkerhet får vi gjennom nasjonal produksjon, handel og ivaretagelse av produksjonsgrunnlaget.
- Matsikkerhet handler også om trygg mat, maten skal være produsert slik at den er trygg å spise, (antibiotika, sprøytemidler..)
- Å ta vare på jordressursen er helt sentralt i et bærekraftig jordbruk

Skiftende tider

Trygg mat – maten i Norge har aldri vært tryggere, men –
En historie om glyfosat i tysk øl...

Selvforsyning

- Norsk selvforsyningsgrad: ca. 50%

Selvforsyningsgraden beskriver hvor stor andel av maten vår som kommer fra norske jordbruksprodukter og fisk.

- Selvforsyningsgrad basert på norske forressurser er ca. 40 %.
- Dekningsgrad – hvor mye norsk mat kunne vi spist ca. 90 %

(forskjellen mellom dekningsgrad og selvforsyningsgrad er fisk som for en stor grad eksporteres)

- Selvforsyningsgraden baserer seg på kostholdet vi har i dag, ikke hvor mye energi vi trenger for å leve.

Matproduksjonen globalt må økes

- Alle stater har gjennom FN forpliktet seg til å sørge for matsikkerheten til sine innbyggere, at matsikkerhet er en menneske rett er nedfelt i FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. (St.meld.9) En bærekraftig bruk av våre nasjonale ressurser er et fundament for matsikkerheten i Norge
- I 2011 passerte verdens befolkning 7 mrd mennesker, i 2050 er den beregnet til å være 9 mrd mennesker
- FNs mat og jordbruksorganisasjon anslår at matproduksjonen må økes med 60 % for å sikre verdens befolkning tilstrekkelig med mat innen 2050

Matberedskap...

- 1789
- 2010
- 1917

Konsekvenser.....

Tomtevalg i Oslo 1913

Nasjonal jordvernstrategi

- Anmodningsvedtak i stortinget 8. april 2014:
Stortinget ber regjeringen fremme en jordvern strategi.
- Stortinget fastsatte 08.12.2015 et mål om at omdisponeringen av dyrka jord må være under 4000 daa.
- Stortinget ba regjeringen om å gradvis nå målet innen 2020.

Oppfølging av nasjonal jordvernstrategi - brev fra statsråd Dale

- I planleggingen skal kommunene balansere ulike samfunnsinteresser og lokale og nasjonale interesser.
Jordvern er en nasjonal interesse.
 - Kommuner og fylkeskommuner må ivare ta dette i sin planlegging, og kommunal behandling av saker etter PLB og jordloven.
 - Fylkesmannen skal bidra med rettleiding og formidle statlige interesser tidlig i planleggingen.
-
- Kraftig fokus på jordvern fra statsrådene Hoksrud og Bollestad.

Hvorfor jordvern?

- Begrepet jordvern knytter seg til arbeidet med å sikre jordbruksareal for framtidig matproduksjon.
- Generasjonsperspektivet – knappe ressurser.

Situasjonen i Møre og Romsdal

	Dyrka jord													
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
15 Møre og Romsdal	721	650	518	373	865	597	286	253	334	463	403	254	602	183

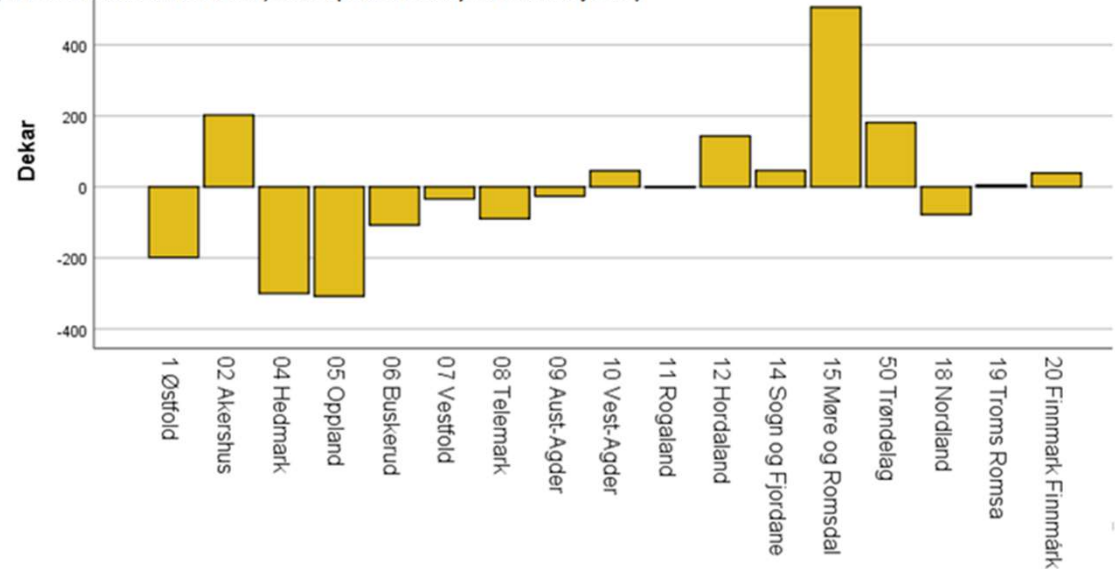

Jordvernmål i Møre og Romsdal

- Møre og Romsdal sin «andel» til omdisponering er 200 dekar med dyrka mark, ut i fra nasjonal jordvernmål på 4000 dekar og tilgjengelig dyrka mark i fylket
- Fylkestinget har vedtatt et regionalt jordvernmål på maksimal omdisponering av 200 dekar per år

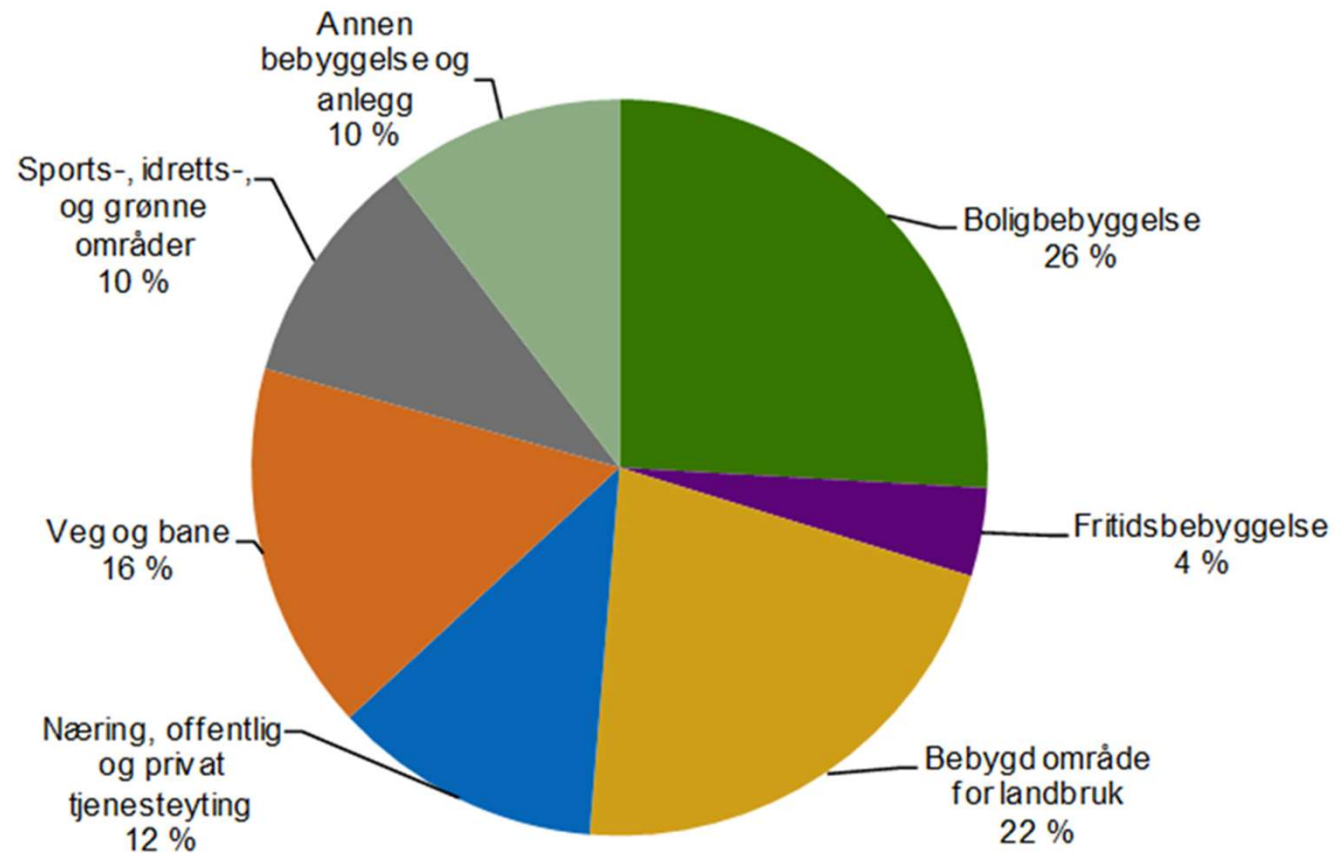
Måloverskridelse 2017

(Avvik fra andel av 4000 dekar, basert på andel av dyrka areal nasjonalt)

Nedbygd jordbruksareal Norge 2004 - 2015

FNs bærekraftsmål

- Eit aktivt jordbruk basert på eigne jordressurser er viktig for nasjonalt matvareberedskap
- Tørkesommeren 2018 førte til at tidligere ubrukt areal vart hausta
- Bevaring av jordas produksjonsevne er viktig ut i frå beredskapsomsyn
- FN`s bærekraftsmål

Høsten 2015 vedtok FN bærekraftsmålene. Disse 17 målene skal alle verdens land sørge for at vi når innen 2030.